

Klima- og miljødepartementet

27. februar 2024

Svar på Høring - NOU 2023: 25 Omstilling til lavutslipp

Avfall Norge viser til høringsforslaget om omstilling til lavutslipp - Veivalg for klimapolitikken mot 2050 - rapport av Klimautvalget 2050, og har innspill til forslaget.

Avfall Norge påpeker at våre innspill om sirkulær omstilling i denne sammenheng er begrenset til omfanget av utvalgets mandat, dvs omstilling mot et klimamål. Sirkulær omstilling er en nødvendighet med viktighet og effekter langt ut over "bare" klimaomstilling. Politikk for sirkulær omstilling vil overordnet derfor kreve enda sterkere virkemidler og tiltak enn det som isolert sett er relevant for klimaomstilling.

Avfall Norge støtter følgende av utvalgets anbefalinger i kapittel 9.6 om sirkulærøkonomi som bidrag til å løse klimakrisen, slik de er skrevet:

- politikken vektlegger velferd mer enn materiell velstand, samt tar utgangspunkt i at ressurser er knappe og at det derfor er nødvendig med en mer sirkulær økonomi.
- den økonomiske politikken gjøres konsistent med overgang til et lavutslippssamfunn. Perspektivmeldingen bør inneholde analyser som viser i hvilken grad fremskrivninger av økonomisk vekst er konsistente med målsettingen om reduserte klimagassutslipp og en mer sirkulær økonomi.
- Skatteutvalgets anbefaling om en bred utredning av virkemidler for en mer sirkulær økonomi følges opp. En slik utredning bør vurdere et bredt sett av virkemidler, også utover skatte og avgiftssystemet, som kan bidra til en mer sirkulær økonomi.
- arbeidet for en mer sirkulær økonomi videreføres med full styrke og at barrierer som bremser nye løsninger knyttet til mer effektiv arealutnyttelse og mer sirkularitet i bygg- og anleggsbransjen, i klesbransjen, i elektronikkbransjen, i matsystemene og i avfallsbransjen bygges ned. Bruk og ombruk av eksisterende bygningsmasse er sentralt, for å begrense materialbruk, arealbeslag til nybygg og utnytte eksisterende infrastruktur. Regulatoriske og økonomiske virkemidler bør bidra til å vri investeringer fra nybygging til drift og vedlikehold av eksisterende bygg og infrastruktur.

Avfall Norge støtter også, men ønsker å utdype innspill til følgende av utvalgets anbefalinger i kapittel 9.6:

- det etableres nasjonale beregninger og indikatorer over hvor sirkulær den norske økonomien er, som ser hen til EUs indikatorarbeid, og som kan gi grunnlag for å sette nasjonale mål for hvor sirkulær økonomien skal være i 2050.

Bærekraftsdirektivets utkast til standarder for rapportering representerer per i dag 1178 datapunkter. Omfanget av informasjonspliktige virksomheter vil øke trinnvis de nærmeste årene, til å også inkludere SMBer. Behovet for automatisert og enkel tilgang til informasjon om blant annet ressursbruk vil dermed øke dramatisk. Offentlig sektor vil bli påvirket gjennom verdikjedens krav om informasjon, eksempelvis data fra offentlige avfallsanlegg om mengder og behandlingsmåter som gjelder for ulike typer levert avfall (se standard E5, rapporteringskrav E5-5, kriterium 38).

Digital infrastruktur for effektiv og standardisert informasjonsflyt om bærekraftsdata, både om klimarelaterte forhold og sirkulære forhold, bør utvikles gjennom samarbeid mellom offentlig og privat sektor. Indikatorer om sirkularitet for nasjonal økonomi bør fremkomme som del av et større IT-økosystem der også virksomheter og regioner kan følge opp sin status på sammenlignbar måte. DiBKs oppdrag og arbeid med å etablere regler for felles IT-arkitektur for digitale byggesaker (Fellestjenester BYGG) er et godt eksempel på hvordan staten kan gå foran for rigging av digitale plattformer.

Avfall Norge utdypet en rekke øvrige momenter i innspill til regjeringens digitaliseringsstrategi.

Avfall Norge mener det må skapes et marked for resirkulerte råvarer og sirkulære produkter

Et velfungerende marked for resirkulerte råvarer og sirkulære produkter forutsetter at det er økonomisk lønnsomt å bruke resirkulerte råvarer, enten som følge av krav og/eller som følge av at resirkulerte varer er billigere eller mer attraktive enn alternativene. Det forutsetter også at resirkulerte råvarer og sirkulære produkter er tilgjengelige i ønsket omfang og kvalitet.

Avfall Norge mener det særlig må sikres et felles nordisk regelverk.

For at materialgjenvinning skal bli effektivt og lønnsomt må det tenkes stort og industrielt, og det trengs betydelige investeringer i teknologi og anlegg. Hver for seg er de nordiske landenes markeder små, men samlet kan vi gjøre Norden til en ledende region for sirkulærøkonomi. Det vil også skape grønne jobber, teknologiutvikling og eksportmuligheter.

Avfall Norge mener det er uheldig at Norge grunnet administrasjon i EØS-avtalen henger etter EU-land med tanke på implementering av regelverk. Intervallet fra vedtak i EU til implementering i Norge bør reduseres betydelig for å sikre norsk konkurransevne i den grønne omstillingen.

Avfall Norge mener at klimakrav, med spesifiserte minimumskrav til ombruk av byggevarer, må innføres i byggeteknisk forskrift (TEK 17). Minimumskrav for ombruk bør rettes mot de mest klimaintensive byggevarer. For nybygg bør dessuten betydelig større omfang av byggevarer være obligatorisk å inkludere i klimaregnskap, eksempelvis tekniske installasjoner (bygningssdel 3-6) og grunnarbeider / utomhusmaterialer (hele bygningssdel 2 og 7).

Dette må samtidig kombineres med innføring av informasjonsplikt (innleveringsplikt) for miljødokumentasjon i byggesaksbehandling, dvs endring av saksbehandlingsforskriften (SAK 10) §5-4 / 5-5. Tilgang på informasjon om ombrukskartlegginger er en forutsetning for utvikling av et fungerende ombruksmarked og økosystem av levedyktige tjenesteleverandører på nasjonal skala.

Avfall Norge påpeker at Norge må øke innsamlings- og gjenvinningsgraden på en rekke områder. EU har satt mål om at 65 prosent av husholdningsavfall og husholdningslignende næringsavfall skal forberedes til ombruk eller materialgjenvinnes i 2035. Dette målet gjelder også for Norge, men vi er foreløpig langt unna. Se Avfall Norges hjemmesider for [visualisering](#) av status.

Det er imidlertid viktig i et klimaperspektiv at kun forbrenning av fossilholdig plast i avfall har direkte innvirkning på Norges nasjonale klimaregnskap. Nåværende politikk og vurdering fra Miljødirektoratet er at økt utsortering av plast vil inntreffe uten ytterligere virkemidler. Avfall Norge er sterkt uenig i denne vurderingen, og etterlyser virkemidler og insentiver til økt utsortering og materialgjenvinning av plast.

Vi oppnår ikke reduksjon i utslipp av klimagasser fra avfallsbehandling før vi bruker virkemidler som reduserer mengdene avfall, øker utsorteringen eller gjør karbonfangst lønnsomt. Avfall Norges medlemmer er allerede i gang med å planlegge eller bygge dyre karbonfangstanlegg, og det er derfor viktig med like konkurransevilkår i markedet for at disse karbonfangstanleggene skal bli realisert.

Når en avgift uten effekt kraftig reduserer anleggenes lønnsomhet og skaper usikkerhet om markedssituasjonen, så vil det utvilsomt påvirke investeringsbeslutningen om karbonfangst. Legg derfor til rette for like konkurransevilkår i et internasjonalt marked, slik at anleggene er i en økonomisk posisjon til å konkurrere om å behandle norsk restavfall i Norge. Avfall Norge ber derfor partiene gå inn for å fjerne avgiften

på avfallsforbrenning i sin helhet, og heller fokusere på tiltak som sørger for at mindre fossilt avfall går til forbrenning.

Avfall Norge påpeker at i motsetning til klimaomstillingen, så er sirkulær omstilling i betydelig større grad bygget på endring av forretningsmodeller, samarbeidsformer og verdikjedestrukturer. Endring av forretningsmodeller vil kreve en helt annen form for innovasjon enn tradisjonell lineær verdiskaping.

Dette gjør at det er betydelig større behov for økonomisk støtte i oppskaleringsfasen av nye sirkulære tjeneste- og forretningsmodeller enn for tradisjonelle lineære løsninger. Virkemiddelapparatet må derfor også omstilles til å kunne underbygge økonomisk bærekraftig omstilling i tillegg til miljømessig bærekraftig klimaomstilling (“trippel bunnlinje”).

Økt og endret virkemiddelapparat for sirkulær omstilling (som også utløser lavutslippsomstilling) bør derfor ses på som et minimum for å utløse omstilling som feier for egen dør, ikke som en del av et “kappløp”.

Med hilsen
Kåre Fostervold
Direktør for samfunnskontakt
Avfall Norge